

DRAAMATEATER
AEGKIRI

D. Kuummer

1922

AEGKIRI „DRAAMATEATER“

Mr. E. P. ...
nim. ...
Raamatuks

~~PE 17.276~~

Nr. 1

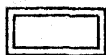
1922 — august.

„Draamateater“

loeb enda ülesandeks näitekunsti ja temaga ühenduses seisvate küsimuste populariseerimist Eestis. Ta sisaldab m. s. lühikesi artikleid nii näitekunsti kui ka näitekirjanduse alalt, mis võiksid ja peaksid huvitama laiematki publikumi.

„Draamateater“ ilmub iga tähtsama esietenduse puhul, tuues seejuures sissejuhatuse premjäärile tulevale näidendile, mis on määratud teatripublikumi tutvustamiseks näidendi sisu, tema kirjandusloolise ja näitelavalise tähtsusega ning tema autori eluloo tähtsamate andmelega.

Ägkiri informeerib lugejaid Draamateatri kavatsuste üle lähemas ja kaugemas tulevikus ja toob kroonika osas lühikesi teateid eriti Eesti jooksva teatrielu kohta, tarbekorral lisades biograafilisi ja statistilisi andmeid kogu ilmast, mis võiksid olla üldhuvitavad.

Draamateatri tegevuse ülevaade 1921–22. aasta hooaja kohta.

Teatriskäijate huvi Dramaateatri vastu on rõõmustaval viisil aina kasvamas; seda tunnistab väga uskumapanevalt läinud hooaja vaatajate koguarv—77992 inimest. Eelviimasel hooajal käis Draamateatri etendusi vaatamas 60584 inimest, 1919/20 a. sesoonil oli see arv ümarguselt 40.000 — tähendab, iga aasta tuleb umbes 20.000 vaatajat juure. Kui publikumi koguarv samas proportsioonis kasvab, siis jõuame varsti nii kaugemale, et iga pealinna elanik vähemalt ühe korra aastas Draamateatris on käinud.

1921/22 a. hooaeg kestis 20 augustist 21 maini. Etendusi anti keskmiselt viis korda nädalas ja sesooni jooksul 194 etendust, mis järgmiselt jagunevad: algupäraseid tükke mängiti 5, kokku 21 korda, tõlgetest — draame 14, kokku 58 korda, naljamänge 17—72 korda. Laste tükke kanti ette 14, kokku 41 korda; kaks õhtut oli segaeskevaga.

Algupärastest tükkidest on nii publikumi kui ka arvustuse kõige suurema huvi äratanud A. H. Tammsaare „Petuulia“ (Juudit*), mis 8 korda ettekandele on tulnud. Huvi just selle algupärandi vastu kahekordistus muidugi võimaluse läbi, seda võrrelda Fr. Hebbeli „Judithiga“, mis võrdlemisi alles hiljuti mängukavas olnud ja nähtavasti publikumi meelegi jäänud. Tammsaare „Juuditile“ järgneb ettekannete arvult A. Tammanni „Kriis“ 6 ja sama autori „Tule ja verega“ 5 korraga.

Tõlgetest on kõige elavama osavõtu osaliseks saanud meil nii kui viimasel ajal võrdlemisi palju mängitud Bernard Shaw „Caesar ja Cleopatra“. 9 korraga kumbki järgnevad Paul Apeli lõbus unenäomäng „Ants Pilvelõhkuja põrgusõit“ ja Arnold-Bach'i kergetiivuline „Hispaania kärbes“. 6 korda on ettekantud draamadest Dostojevski-Delier „Kuritegu ja karistus“, naljamängudest Karl Ettlinger'i kergelt-satüüriline „Kaeberaamat“, Aleksis Kivi „Nõmmekingsepä“ uuel lavastusel ja Stein-Hirsch'i naljamäng muusikaga „Lahkumisreis“. 5 korda nägid näitelava valgust Hans Mülleri „Leek“, Franz Molnári algupärane agulilegend „Liliom“, N. Jevreinovi lavarõõmus „Kõige tähtsam“, Georg Büchneri mõjuvalt tihe „Voyzeck“ ja Max Kretzeri „Tõusik“.

Lastele on nähtavasti kõige enam meeldinud „Tähepoeg“ ja „Printsess Rukkilill“ (á 5 korda).

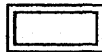
Esiatendusi on olnud hooaja kohta 37, neist 14 lastetükki. Mängiti viie näitejuhi juhatusel, kellest kaks, A. Sunne ja H. Türk, olid eriti lastetükkide kallal töös. Herra Sepp'a juhatusel tuli kolm suuremat, lavaliselt iseäranis huvitavat vene tükki lavastusele, — Leonid Andrejevi „Kuningas Nälg“ ja sama autori „Ookean“ ning Jevreinovi „Kõige tähtsam“; h-ra Pinna mise-en-scène idest äratasid kõige suurema tähelepanu: algupäranditest Tammsaare „Petuulia“ („Juudit“) ja tõlgetest „Caesar ja Cleopatra“ ning „Ants Pilvelõhkuja põrgusõit“. Üksmeelselt kiitis arvustus h-ra Teetsoffi poolt väljatoodud „Voyzeck'i“.

Ülalnimetatud vaatajate koguarv läinud hooaja kohta jaguneb järgmiselt: draamade etendustel on käinud 16189 vaatajat, naljamängude ettekannetel 29437, algupärastel 9352, ja lasteetendustel 23014. Keskmise osavõtjate arv ühe etenduse kohta oleks järgmine — klambrites on vastavalt näidatud eelmineva hooaja arvud:

draamadel	305(281);
naljamängudel	403(338);
algupärastel	446(398);
lastetükkidel	561(592).

Harilikkude hindadega etendustel on käinud 51746 inimest ja kõrgendatud hindadega ettekanetel 7476 vaatajat. Alandatud hindadega rahvaetendustest võttis osa 6954 isikut ja samasuguste hindadega kooliõpilaste etendustest 4894 koolilast. Üldiselt on maksu eest teatris käinud 71080 inimest; maksuta pääsetähti on väljaantud 6912 isikule,

Draamateatri rahaline aruanne läinud hooaja kohta ilmub järgmises numbris.

„Kuningas Ödipus.“

Greeklased, kelle elus, usus ja loomingus nii suurt osa mängis saatuse idee, „fataalsus ränk ja väärmatu,“ armastasid eel kõige vabadust. Muu seas avaldub see selles, et nad oma kuulsa traagilise kolmkõlgi nimed seovad Salamini lahingu päevaga, mis lahing neile a. 480 e. Kr. vabaduse tõi võitluses perslastega. Nimelt jutustab vana kirjanduslooline legend, Euripides, kõige noorem, olla sündinud lahingu päeval, kuna Aiskülos täisealise mehena kaasavõidelnud. Sophokles olla 15 — aastase poisina samal päeval võidutantsu juhatanud.

Oma 90-aastase eluea kestel on Sophokles loonud umbes 120 draamat, millest meie päivini on säilinud vaid seitse tragöödiat. Et tal hääli kaunis nõrk oli, siis vabastati ta juba karjääri alguses kohusest ise esineda näitlejana omis näidendites, mida pidi tol ajal täitma iga traagik. Näitlejana kütkestas Sophokles väga paljunõudlikku Ateena publikumi oma graatsilise pallmänguga naisosades ja oma kauni tsitermänguga. Sophoklesele võlgneb Greeka teater tähtsa uuenduse — tema tõi näitelavale kolmanda näitleja. Enam kui kolm näitlejat ei ole Greeka stseenil õitsejal kunagi olnud. Nende kolme näitleja vahel jaotati kõik näidendi osad ära; seda võimaldas muidugi maskide ja kostüümide vahetus. „Kuningas Ödipuses“ näit. oli osade jaotus järgmine: esimese näitleja, n. n. protagonistis käes oli Ödipuse osa, teise, n. n. deuteragonisti, käes olid: preester; Jokaste; karjus; ori, kes katastroofist teatab; (Hofmannsthal juures täidavad selle aset ümmardajad); kolmanda, n. n. tritagonisti, kätte olid usaldatud: Kreon; Teireesias; käskjalg Korintosest.

Sophoklese „Kuningas Ödipus“ on sama autori „Antigone“ kõrval kahtlemata kõige mängitavam Greeka tragöödia meie päivil; mulje, mille ta täna jätab, ei ole mitte nõrgem kui see, mille said vanad greeklased ümmarguselt 2500 aasta ees, ehk ta muidugi oma iseloomult on muutunud.

Tragöödia on huvitav selle pooldest, et kõik see, mis läbi tema kangelane süüdlaseks on saanud, on juba sündinud enne eesriide tõusmist, ulatab eelsündmustikku, umbes nagu Schilleri „Maria Stuartiski.“ Sündmustiku käik teeb selle süü alles selgeks kuningale ja tema ümbruskonnale. „Kuningas Ödipus“ on sellega paljastamistragöödia (Enthüllungstragödie), traagiline analüüs, nagu Schiller teda nimetab.

Et sellest tragöödiast täitsa aru saada, on möödapääsemata tarvilik põhjalikult eelsündmustikuga tutvuneda, ehk ta küll õige lihtne on. Kui ollakse tuttav selle eelsündmustikuga, ei ole erilist seletust tragöödia enese kohta enam vaja. Järgneb eelsündmustik:

Teeba linna kuningale Laiosele kuulutas Delphoi oraakel ette, talle olla saatuse poolt määratud leida surma poja käre läbi, kelle talle sünnitab kuninganna Jokaste. Et oraakli lauset mitte täide lasta minna, otsustasid mõlemad vanemad, kui laps sündis, selle surmata. Nad andsid ta läbipistetud jalge liikmeil ühe orja kätte, kes Teeba linna lähedal Kithäroni mägestikus karja hoidis, et see ta seal välja paneks. Kuid ori ei teinud seda haledusest mitte, vaid andis poisikese ühele tema läheduses karjatsevale Korintose karjusele, ilma et ta temale oleks öelnud, kelle laps poiss on. Korintose karjus omakorda viis ta oma isanda, kuninga Polübose ja selle abikaasa Merope kätte, kes poisi oma pojaks võtsid, kuna neil endil lapsi ei olnud. Nimeks anti talle Ödipus, mis võeti ta pistete tagajärjel „paistetanud jalust.“ Nii kasvas Ödipus nende hoolet nooreks meheks, kuna ta algupära saladus temast hoiti, nii et ta iseennast Polübose pojaks pidas. Seal paiskas talle keegi kord ühel joomapidu ajal joobnult näkku, ta olla leitud laps, salasobitatud kuninga-poeg. Ödipus teatas sellest Polübosele ja Meropele, kes teda katsusid rahustada sellega, et nad teda palusid, ta ärgu pangu ühe joobnud isiku sõnu tähele. Kuid kuna nad temale täielikku seletust ei annud, ei olnud Ödipus sellega rahul ja läks salaja Delphoisse, et oraaklilt teada saada, kelle poeg ta on. Ent Apollo ei annud vastust ta küsimusele, vaid ütles, talle olla määratud saada oma isa mõrtsukaks ja oma ema meheks. Et pääseda sellest koledast saatusest, otsustas Ödipus, kes pidi omiks vanemaiks pidama Polübost ja Merope, ei kunagi nende juure tagasi pöörduda ja rändas Delphoisest plaanilt ja sihitult läbi Fookise maakonna. Ühel kitsal ristteel sattus ta ühe vankriga kokku, millel sõitis vanem suursugune mees kaaskonnaga. Tekkis tüli, mindi riidu ja Ödipus lõi maha nii vanamehe kui ka terve tema kaaskonna peale ühe orja, kes põgenes, ilma et Ödipus seda tähele oleks pannud. Tapetud vanamees aga oli Laios, Ödipuse isa, kes parajasti Teebast Delphoisse teel oli, ainus ellu jäänu aga juhtus olema just see ori kes enne karjusena oli Laioselt saanud lapse, et teda ära hukata. Õnnelikult Teebasse tagasi jõudes jutustas see, et ennast arguse etteheite vastu kaitsta, röövsalk olla tapnud Laiose ja ta kaaslased, mida usutigi.

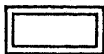
Varsti peale seda tuli Ödipuski oma rännakul Teebasse just tol ajal, kui hirmutas kogu maad Sfinksi kahekujuline koletis. Asudes ühel kaljul linna läheduses surmas ta iga möödamineja, kes ei võinud lahendada mõistatust, mida ta ette pani. Omas suures hädas lubasid Teebalased sellele, kes nad lunastaks koletisest, Laiose lese Jokaste käre ja Teeba trooni. Ödipus lahendas mõistatuse, mispeale sfinks enese kaljult kuristikku kukutas. Õnnelikus abielus Jokastega, kes talle sünnitas kaks poega ja kaks tütart, valitses ta siis kauemat aega Teeba linna üle rahva õnnistuseks, kes teda kui tarka ja head kuningat austas ja armastas.

Seal tuli korraga siamaale õnnelikule rahvale suur õnnetus — katk, mille vastu ei aidanud mingisugused abinõud. Suures kurvastuses kogu maale ähvardava õnnetuse üle saatis Ödipus oma näalu Kreoni, Jokaste venna, Delphoise, et ta küsiks, mis on selle õnnetuse põhjuseks ja kuidas temast lahti saada.

Viimastes ridades kirjeldatud seisukorraga algab tragöödia sündmustik ja viib ast-astmelt ikka põnevamalt hirmsale katastroofile; kõik tuleb avalikuks — Ödipus ise „kisub tõe välja“ nii enese kui ka teiste koledamaks piinaks. Jokaste, teada saades, et ta oma pojale naiseks on läinud, kes ühtlasi oma isa mõrtsukas, poob enese üles, ja Ödipus talle järgi kotta tormates, torkab enesele silmad välja. —

Huvitav ja mõjuv on „Kuningas Ödipuses“ „see traagiline ironia,“ mis tervest tragöödiast läbi käib: Ödipus otsib, kõik abinõud tarvitusele võttes, mõrtsukat ja peab lõppeks veendumata, et ta ise see tapja on; ta saadab mõrtsuka maalt välja ja on sellega iseenese välja tõukanud. Ta vihastab Teireesiast, kui see ei taha nimetada tapjat, et kuningat päästa, ja kutsub sellega välja, et Teireeias teda ennast mõrtsukaks osutab. Jokaste tahab teda lohutada sellega, et ütleb, röövlid olla Laiose tapnud, kuid sõna „risttee“ mida ta sealjuures tarvitab, rabab Ödipuse kui välk. Samuti tahab käskjalg Korintosest kuningat rahustada, talle teatades, et ta ei olegi Polübose ja Merope poeg, kelleks ta end arvab; tagajärg on otse ümberpöördu — see sõnum tõukab kuninga ainult sügavamale kuristikku.

Nüüdisaja lavale on „Kuningas Ödipuse“ ümber töötanud tuntud Austria luuletaja Hugo v. Hofmannsthal. Ilmakuulsaks on saanud selle tragöödia Max Reinhardti tsirkuslavastus, mis opereerib suurte inimmassidega. Draamateater ei või ega tahagi Reinhardti lavastust jäljendada, kuid on igatahes hoolt kantud, et mise- en- scène näidendi vääriline oleks. Juhatab Paul Sepp, A. Tuurandi dekaratsioonid, kostüümid V. Oboljaninovi skitside järele; näidendi kohaselt muusika; kaastegev erakordselt suur koor. Peategelased: Ödipus h-ra Türk, Jokaste pr. Reimann.

Kroonika. Statistika.

Uueks hooajaks

on Draamateatri näiteseltskonnast lahkunud mõlemad Pinnad ja h-ra Pöder, kes „Vanemuisesse“ näitejuhiks on kutsutud. H-ra Pöder ei kavatse siiski omi sidemeid Draamateatriga täitsa katkestada. Läänud hooaja tükkides, mis nagu „Voyzeck“ „Kõige tähtsam“ jne. eeltuleval sesoonil kordamisele tulevad, esineb ta omis osades, milles ta nii arvustuse kui ka publikumi tähelepanu enese peale on tõmmanud. Lahkunud nii Dramaateatrist, kui ka näitelavalisest tegevusest üldse on h-ra Triipus. Proua Teetsoff jääb näiteseltskonda, kuna h-ra Teetsoff esialgul Pärnu jääb. Uue jõuna esineb Hartius Möller, kellega leping juba tehtud.

Näiteseltskonda kavatsetakse täiendada ja värskendada noorte andeliste jõudude läbi, kes selleks lootust annavad, et neist tulevikus head näitlejad saavad. Igale kandidaadile määratakse kaks või kolm katseetendust, mis peavad näitama, kuivõrra need lootused põhjendatud on. Üldse tahetakse vastu tulla nii noortele näitlejatete, kes juba näiteseltskonda kuuluvad — osade suhtes, kui ka andelistele algajatele — debüüde mõttes. Üks esimestest debütantidest on h-ra Engelberg, keda meie publikum juba tunneb Draama-Studio mullusest „Kilk koldel“ etendusest, mil ta Johny osa etendas.

Näitejuhatus jääb esialgul peaasjalikult h-ra Paul Sepp'a hoole. Lastetükkide lavastamine on h-ra Sunne ja h-ra Türk'i käes. Läbirääkimisi peetakse „Hommikteatri“ juhi h-ra Bachmanniga, keda teatrist huvitatud publikum „Igavese inimese“ ja „Mass-inimese“ lavastustest tunneb kui energilist ja andelist näitejuhti. Dramaturgiks on kutsutud V. Mettus, kes pärastpoole näitejuhinagi töösse hakkab. Dekoraatoriks jääb edasi h-ra Tuurand, kellega sellekohane kokkulepe sõlmitud. Kunstnikuks-konsultandiks on proua V. Oboljaninova-Krümmer.

Mängukavas

on Sophokles-Hofmannsthal, Goldoni, Lope de Vega, Molière, Alfred de Musset, Schiller, Büchner, Maeterlinck, Hauptmann, Tagore j. t. nimed, meie naabritest lätlastest Rainis oma „Kuldhobuga“ ja Blaumann oma näidendiga „Tules“.

Hooaja avamistükiks

on valitud Sophoklese vägev saatustragöödia „Kuningas Ödipus“ Hofmannsthali teksti järele, mis reedel 25. augustil esietendusele tuleks. Töö „Kuningas Ödipuse“ kallal on harjutuste näol juba 31. juulil alanud.

Lähemas järjekorras

tähtsamana esietendusena seisavad Rabindranath Tagore „Ohver“ ja „Kuninga kiri“ (ü h e l õhtul).

Kordamisele

tulevad läinud hooaja tükkidest „Kõige tähtsam“, „Ookean“, „Kuningas Nälg“ „Voyzeck“ j. t.

Narva Eesti teatri hooaeg

algab 31. augustil Ed. Wilde näidendiga „Side“.

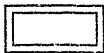
21472 korda

on mängitud Molière'i 1680 a. 1920 aastani ühes teatris, nimelt Pariisi „Comédie-Française'is“, mida Molière'i teatriksi hüütakse. Esimesel kohal seisab muidugi „Tartuffe“ 2199 korraga. Järgnevad: „Ihnus“ 1600, „Inimvihkaja“ 1299 ja „Õpetatud naised“ 1296 korraga. Keskmiselt tuleb „Comédie Française'is aasta kohta umbes sada Molière'i etendust. Nii oli see arv näit. 1921 aastal 112, kuna Alfred de Musset'd 61 korda ette kanti, Marivaux'd 39, Corneille'i 36 ja Racine'i 29 korda. Erakordselt suur on muidugi see arv käesoleval aastal, kus pühitseti Molière'i 300 aastast sünnipäeva (15 jaan.).

(L'illustration.)

60-aastaseks

on saanud 15. mail Arthur Schnitzler, saab 15. novembril Gerhart Hauptmann.

Draamateatri näituseaegne mängukava.

1. septembril „Kuningas Ödipus“
2. „ „Järelkuulsus“
3. „ „Kuningas Ödipus“
5. „ „Voyzeck“
6. „ „Kõige tähtsam“
7. „ „Järelkuulsus“
8. „ „Hüdra“
9. „ „Kuningas Ödipus“
10. „ „Hüdra“
12. „ „Ookean“

Väljaandja:
Draamateatri selts.

Draamateater/Tallinn.

Vastutav toimetaja:
W. Mettus.

““ Osaühisus ““
„Draamateater“

on omale ülesandeks teinud Draamateatrile oma maja ehitamise. ““

Osaühisus „Draamateater“

müüb osatähti hinnaga 250 mk. tükk. Igaüks, kes vähemalt ühegi osatähe omandab, saab seeläbi teatri kaassomanikuks. ““

Osaühisus „Draamateater“

paneb toime rahalise loterii — pileti hind 25 marka, võitude arv 200, peavõit 25000 mk. Väljalootsimine juba 1. detsembril 1922. a. Draamateatri ruumides. ““

Osaühisus „Draamateater“

loodab kindlasti, et igaüks vähemalt ühe osatähe ja vähemalt ühe loteriipileti ostab. ““

On ilmunud

Üldine näitekirjanduse nimekiri.

Saadaval:

Teatri kirjanduse
keskladus

Vabaduse plats № 1
Tallinnas.

TAAVET MITSU
raamatukaupluses
ja laenuraamatukogus.

Kõnetraat 1-78.

RESTORAAN TEATER KELLER

DRAAMATEATRI RUUMIDES.

Kõige mugavam koosviibimise koht, nii päeval, kui ka öhtul, peale teatri etendust pealinnas.

Söögid soojad ja külmad, igal ajal — kodumaa kibe — väljamaa vein.

Viisakas teenimine ja kõik muu tipp-topp.

Lõunad kella 1–5 p. 1.

Meesterahva rätsepaäri

M. ANDREESEN

Võtan kõiksugu tellimisi meesterahva tsiviilriiete peale vastu.

Äri juures suur väljavalik Inglis riideid, asjatundlikult väljavalitud, " " kõige paremad sordid. " "

Tallinnas, Rataskaevu tän. 14, k. 4
" " Kõnestraat 17-54. " "

O.ü. „Calorica“

Tallinn, Lai tän. 23. Kõneatr. 15-53.

Teatame lugupeetud kaubatarvitajatele, et oleme peale kõigile tuntud Rootsi Punshi sortide

Prima Punsh 40%

Caloric Punsh 35%

Svensk Punsh 28%

walmistama hakkanud ja juba turule saatnud järgmisi kõrgewäärtuslikka likööri ja napse:

Konjakit (kolmes headuses)

Kloostri Likööri (Benedictine)

Curaçao pruun

Curaçao roheline

Chartreuse jaune

Kristall-Kümmel

Nõudke restoraanidest ja wiinakauplustest.

HIND 20 MARKA

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR